Nyhedsbrev nr. 7, NOVEMBER 2013

"Landsforeningen Martin A. Hansen"

Det er tid til endnu et Nyhedsbrev - nr. 7 i rækken – udgivet her i november hvor kulden rigtig tager fat.

Året har været begivenhedsrigt og MAH prisuddelingen og indvielsen af rutepunkt 2 - Enghaven, Strøby d. 20. august vil blive husket som særlige begivenheder af dem der deltog og for dem der ikke var med vil dette nyhedsbrev bringe oplevelserne tæt på.

Årets tema er stadigvæk "Hansen og Kierkegaard" men dette vil være knapt så synligt som i forrige Nyhedsbrev.

Dette Nyhedsbrev sendes til Landsforeningens medlemmer pr. post eller mail og sættes på vores web www.martinahansen.dk under FORENING / NYHEDSBREV engang i december måned.

NYHEDSBREV NR. 7 – INDHOLD

Meddelelser:
59. Henvisning til interview fra Bogforum i net radioen "Den anden Radio" – kommende arrangement i Århus – nye foldere i Landsforeningen.
MAH prisuddeling:
60. Anders Thyrring Andersen præsenterer prismodtager Ida Jessen.
61. Forfatteren Ida Jessens takketale og uddrag af interview.
Udnævnelse af æresmedlem:
62. Hans-Ole Hansen præsenterer Henrik Denman – nyt æresmedlem.
63. Et Nyhedsbrev fejrer 25. år ved Henrik Denman
Indvielse af rutepunkt 2, Enghaven Strøby:
64. "Digter og Landskabs" første rutepunkt indviet.
Årets tema "Hansen og Kierkegaard":
65. Artiklen "Øjeblikket" ved Martin A. Hansen
66. Anders Thyrring Andersens kommentarer til "Øjeblikket"
Aktiviteter vedr. Martin A. Hansen:
67. Aktiviteter i skrift og tale.
68. Bogforum i Bella Centret, København
Øvrige:
69. Sidste nyt om portrætter af forfatteren.
70. Martin A. Hansen og kulturens væsen ved Monica Papazu

59. Meddelelser.

Interview fra Bogforum. På Landsforeningens stand i Bella Centret optog Bodil Grue fredag d. 8. november et interview med Mette Lise Rössing af ca. 13 minutters varighed. Interviewet omfatter omtale af Landsforeningen, projektet "Digter og Landskab", forfatteren i nutiden og Mette Lise Rössings slægtskab med forfatteren.
Interviewet ligget på nettet, under "Den2Radio": www.den2radio.dk - kik under "tidligere udsendelser" / "udsendelser fra d. 16. – 22. november" / "Bogforum 2013" eller prøv http://den2radio.dk/udsendelser/bogforum-2013/

Arrangement i Århus d. 10. maj, 2014. Et Martin A. Hansen Seminar vil blive afholdt i Århus i foråret 2014. Seminaret vil være halvdags med ca. 5 indlæg og fælles frokost. Mere om Seminaret først i det nye år både via mail og post og på Landsforeningens web www.martinahansen.dk

To nye foldere fra Landsforeningen. I forbindelse med deltagelsen i Bogforum i København blev der trykt 2 nye foldere. En folder i A5 som erstatning for Landsforeningens folder fra 2009 der næsten er brugt op.

Her er der en del rettelser og nye fotos, men ellers ligner folderen den forrige.

En ny trefløjet folder vedr. ”Digter og Landskab” er ligeledes udkommet. Den omtaler de forskellige rutepunkter på ”Digterruten” og de hjælpemidler der forbinder forfatter og landskab for dem der færdes i området. Ruten er klar fra den 20. august 2014.

Begge foldere kan skaffes via E-mail: roessing@mail.dk eller pr. post: Mette Lise Rössing, Slagelse Landevej 115, 4242 Boeslunde. Foldere vil også være tilgængelige ved holdere nær Kirkeladen ved Strøby kirke.
Se forsiden på de 2 nye foldere her:

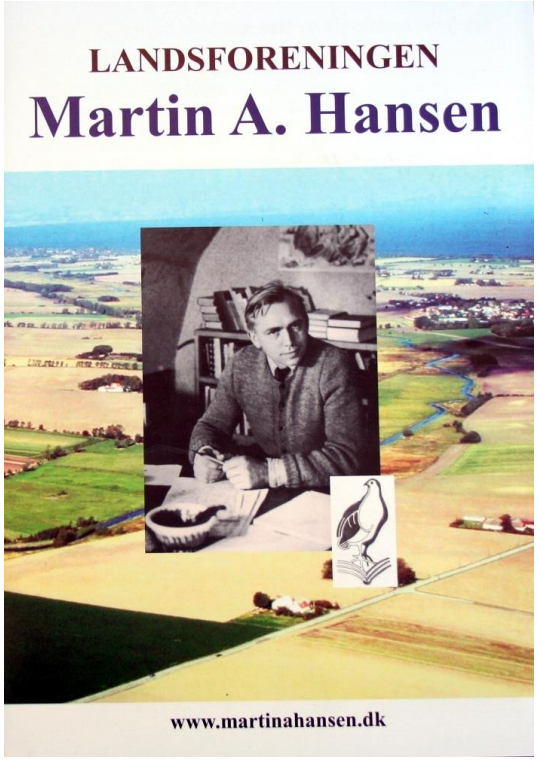

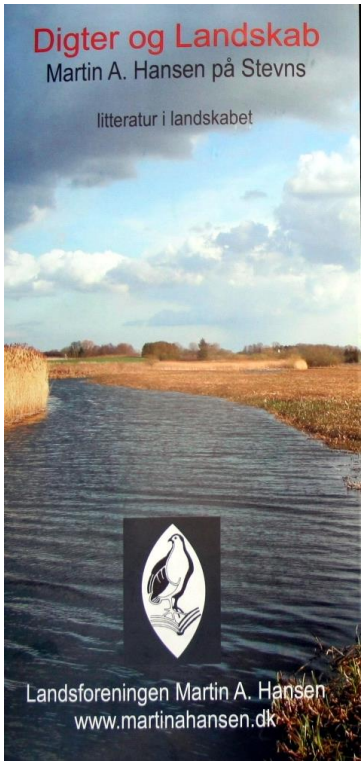

60. Anders Thyrring Andersens præsentation af Ida Jessen.

Ved uddelingen af Martin A. Hansen prisen d. 20. august 2013 præsenterede den tidligere prismodtager Anders Thyrring Andersen forfatteren Ida Jessen med følgende ord.

Idet jeg er medlem af bestyrelsen for Landsforeningen Martin A. Hansen, og idet jeg for to år siden var den første – og indtil i dag den eneste – modtager af Prisen, er det min gode opgave kort at præsentere dagens prismodtager, forfatteren Ida Jessen. Som jeg er vældig glad for på den måde at komme i selskab med!

Ida Jessen er en af landets mest anerkendte forfattere. Hun debuterede i 1989 med novellesamlingen *Under sten*. Siden har Ida Jessen udsendt en række bøger, heriblandt de tre kritikerroste og meget læste romaner, der alle foregår i og ved den fiktive himmerlandske by Hvium, *Den der lyver* (2001), *Det første jeg tænker på* (2006) og *Børnene* (2009). Ida Jessens seneste udgivelse er særdeles aktuel, da den nemlig udkom i går, novellesamlingen *Postkort til Annie*.

Ida Jessen har helt fortjent modtaget en række legater og priser, herunder De Gyldne Laurbær i 2010 – som Martin A. Hansen i øvrigt i 1949 var den allerførste modtager af. Ida Jessen blev i 2012 medlem af Det Danske Akademi.

Martin A. Hansen Prisen kan gives til en udøvende kunstner, hvis arbejder er inspireret af Martin A. Hansens forfatterskab, og hvis virke er i Martin A. Hansens ånd. Og Ida Jessen har flere gange udtalt, at Martin A. Hansens forfatterskab har betydet meget for hende, og hendes eget forfatterskab kan ses som et nutidigt bud på en behandling af problemstillinger af mellemmenneskelig, etisk og religiøs karakter, som Martin A. Hansen på sin tid og sin måde også havde fat i. De to forfattere deler tillige fine, sanselige naturbeskrivelser og fortrolighed med tilværelsen på landet. Læsning af *Løgneren* betød for den purunge Ida Jessen, at hun i to år boede og arbejdede på en lille, meget afsides beliggende ø i Nordnorge, og dér til sin overraskelse erfarede, at hun godt kunne lide mennesker. På hendes Sandø fandt Ida Jessen med andre ord ud af, at hun ikke er en Johannes Vig – og det vil jeg gerne ønske hjerteligt tillykke med!

I *Dansk litteraturs historie* skriver Lars Handesten med rette, at Ida Jessen i *Den der lyver* og *Det første jeg tænker på* bringer ”en kristelig og eksistentiel vinkel på skylden i spil og får dermed aktualiseret dele af Martin A. Hansens temaer”. Til gengæld er jeg mindre enig i, at Ida Jessen dermed skulle ”lægge sig i forlængelse af den realistiske tradition fra Henrik Pontoppidan og Martin A. Hansen”. Sagen er efter min opfattelse mere kompliceret. Hvilket ikke mindst har at gøre med fortællerens rolle, og de synsvinkler ud fra hvilke der fortælles. F.eks. er fortælleren i *Den der lyver* hovedpersonens søster, som i en traditionelt realistisk fiktionsramme ikke ville være i stand til så detaljeret at skildre broderens tanker og handlinger. Ergo er der tale om en upålidelig fortæller, en, som digtende sætter sig i en andens sted for at kunne fortælle *sin* historie om broderens historie.

På dén vis er romanen solidt placeret i en litterær tradition, der ganske vist indbefatter Martin A. Hansen, men det er en tradition, som ikke uden videre kan eller bør betegnes som realisme, men snarere på en spændende måde udfordrer litteraturhistorikernes ofte rigide grøftegravninger mellem realisme og modernisme. Hvordan skal vi således betegne St.St. Blicher med hans realistiske miljøbeskrivelser og upålidelige jeg-fortællere? Og er han dermed ikke stamfader til en alt for upåagtet, men særdeles værdifuld linje i dansk fiktionsprosa, hvor det netop er vanskeligt at afgøre genrespørgsmålet? Jeg tænker her f.eks. på Jørgen Nielsen, hvor det ligeledes er fortællerens position, der bryder med en ligefremt virkelighedsefterlignende realisme. Og jeg tænker på Martin A. Hansen, som ikke mindst i *Løgneren* minder os om, at man altid røber sig i den måde, hvorpå man fortæller en historie, at man altid har en synsvinkel at fortælle ud fra – og at man dermed påvirker det, man fortæller om.

På sin helt egen måde finder det samme sted i Ida Jessens prosa, hvor dette fokus på fortællerens position og rolle er et formmæssigt udtryk for det identitetsspørgsmål, som ligger i eller under måske alt, hvad Ida Jessen har udgivet: er man betragter eller parthaver, distanceret eller engageret? Sagen er, at Ida Jessens bøger stiller disse spørgsmål, men uden at besvare dem – i hvert fald ikke ligefremt eller utvetydigt. Og dermed er Ida Jessens bøger foruroligende, hvad jeg mener absolut positivt. For at tage et eksempel, spørger *Det første jeg tænker på*, om det er menneskets sag at tilgive, eller om den rent mellemmenneskelige tilgivelse ikke vil have en selvgod eller selvisk egeninteresse indbygget? Kan tilgivelse være det sikre holdepunkt man søger, i en ellers

uoverskuelig og vejløs tilværelse? Eller er bogens belurende fortæller blot ude af stand til at forstå en drivkraft og en tro, hun ikke selv besidder?

I vinter mailede jeg med en ven om Johannes V. Jensens tidlige myter, og min ven fremkom med den skarpsindige betragtning, at Jensens mesterskab ikke mindst var, at han kunne skrive meget om ingenting. Medens, tilføjede min ven bistert, mange nutidige forfattere skriver ingenting om ingenting, men ingen tør kalde bluff'en. Heldigvis, vil jeg tilføje, er der undtagelser, og en af de tydeligste er Ida Jessen, hvis forfatterskab rummer en åndelig dimension, og som derfor netop ikke skriver ingenting om ingenting, men skriver noget om noget, ja, meget om meget.

Johannes Riis motiverede valget af prismodtager Ida Jessen i en tale med titlen: "En forfatter, der er drevet af det bydende nødvendige". Talen er i sin helhed bragt i Kristeligt Dagblad d. 22.8.2013.

Ida Jessen med den lille skulptur af en agerhøne der følger med MAH prisen (foto Arne Abrahamsen – skulptur af Ullrich Rössing).

61. Forfatteren Ida Jessens takketale.

Tak!

Jeg havde endnu ikke lært at læse, før jeg var klar over, hvem Martin A. Hansen var. Han var en mine forældre læste med så stor koncentration og fordybelse, at intet kunne trænge igennem, og en væsentlig grund til at jeg tænkte, at det vist ikke var nogen dårlig idé at blive forfatter, for så kunne man råbe folk op på den måde. Fra de meget tidlige år husker jeg også min mors blik en juleaften, hvor hun åbnede en stor pakke og sagde: Orm og Tyr. Tak, Peter!

Men ovre hos min mormor var det anderledes. Hun må have set Martin A. Hansen som barn, for hun lærte husholdning hos Pastor Holstein i 1914 her i Strøby Præstegård, men det gjorde hende nu ikke venligere stemt over for hans forfatterskab, og hans bøger, som hun jo da havde, stod på en hylde under de nøgne spær på loftet, helt indvævet i spindelvæv. På den måde lærte jeg at forstå, at der kunne være delte meninger om ham. (Min mormor var i parentes bemærket en kvinde med kraftige holdninger,

som hun ikke lagde skjul på, heller ikke om Karen Blixen. ”Ja, hun døde jo af SULT,” sagde hun en gang fuld af ringeagt, for mage til skaberi skulle man lede længe efter.” Men lad nu ikke dette føre for vidt.)
I mine unge år læste jeg forfatterskabet, inklusiv hans essaystik, bortset fra Kolonien og Nu opgiver han og Orm og Tyr. Af alle de titler er det Løgneren, der har haft størst betydning for mig.

HØJTLÆSNING FRA INDLEDNINGEN

Hvert år den 13. marts er det Natanaelsdag. Den dag, hvor et ensomt menneske finder en at betro sig til, om ikke andet så sig selv. Tågens dag. Betragterens dag. Selvransagningens og nedbrydningens dag. Skønhedens, enkelhedens og det kompliceredes dag. Den dag, hvor forsoningen modstræbende kan begynde.

Jeg var ikke ret gammel da jeg læste Løgneren første gang. Man behøver ikke være ret gammel for at kende sig selv, og jeg genkendte mig selv, ligesom titusindvis af danskere har gjort det siden romanen udkom for 63 år siden.

Martin A. Hansen brugte engang om novellegenren det udtryk, at novellen er et fixpunkt i ødet, og dette, at være et fixpunkt i ødet, er en betegnelse som i høj grad gælder for Løgneren. Ødet er både det isolerede og øde og det enkelte menneskes livsbane, det svenske ord for skæbne. Jeg vil tale lidt om mennesket Johannes Vig som et fixpunkt i ødet.

Der findes en europæisk romantisk grundforestilling om eneboeren. Om eremitten i naturen, som ved sin selvransagelse minder os andre om fristelserne og farerne ved det at være et menneske. Også naturen selv har sine kraftfulde eremitter. Der er det store solitære træ, det øde beliggende hus, der rager op i landskabet med så meget større kraft, fordi det er vertikalt, mens landskabet, det flade, er horisontalt.

Degnen Johannes Vig rager op på det flade Sandø, både i egne og andres øjne. Han betegner sig selv som en løgner. Det er jo et problematisk udsagn. Jeg lyver altid. Også når jeg siger, at jeg altid lyver, lyver jeg. Men når man betragter sig selv som en løgner, holder man sig lidt udenfor. Man bliver en eneboer.

Der er en velgørende alvor i Løgneren. Der er ingen ironi, ingen fiksheder og smartheder. Johannes Vig vil til bunds i sig selv, uanset hvad. Uanset om han derved skaber en ny løgn. For den nådesløse selvanalyse er jo også forenklende og forklejnende og falsk, når man drives af trangen til at se så dybt ind i sig selv, og med så stor skepsis og mistro, at til sidst kun skepsissen og mistroen står tilbage. Det er en moderne, selvbevidst til det selvdestruktive, og dødsensalvorlig jeg-fortæller. Og det er op til læseren at finde ud af, om det er sandt at han lyver, også når han siger, at han lyver. For et er, hvad han siger og tænker, noget andet er, hvad han gør. Sine handlinger udfører han bag om ryggen på sig selv. Og svigter han virkelig sig selv? Sandheden om Johannes Vig er måske, at hans drivkraft efter det menneskelige ikke er lidenskabelig nok, og at han er den fødte betragter. Den der er lykkelig i betragtningen.

Der er store modsætninger i bogen, dels stilistisk og dels indholdsmæssigt. Vi har det gammeldags degnetunge sprog, der i slutresultatet løftes op til en enkel, raffineret fortælling. Vi har hele Europas eksistentielle usikkerhed efter anden verdenskrig, og så noget, der er så URDANSK som det danske øde, det danske frosne eller klamme vejrlig. Der er det komplicerede og det enkle, der mødes allerede i titlen: Løgneren. Hvor er det en gribende titel. Så ren og så grumset. Så ladet. Den griber fat i kraven på læseren. For hvert eneste menneske har et ikke

helt afdækket forhold til løgnen. I al sin variation har den samme fascinationskraft som et forhold til noget, man begærer, men ikke kan få.

Over hele bogen er der en velgørende skønhed. Det er den, synes jeg, der taler allertydeligst. De korte, klare naturbilleder løfter sig over Johannes Vigs insisterende, lavmælte alvor, og de gør det med en helt igennem uvisnelig kraft. Martin A. Hansen viser os det danske vejr og det danske landskab. Han viser os det smukke i tågen, i de tunge plovfurer, i det tilfrosne og indefrosne. Man vil aldrig kunne se tågen på landet uden at tænke på Løgneren. Egentlig er der jo ikke noget indlysende skønt i tågen, men efter at have læst Løgneren vil man altid vide, at den er smuk. At naturen er smuk. At det at være til i naturen er smukt, simpelt hen. Der er noget strengt og rensende ved dette kammerspil i naturen, og det har noget tidløst over sig. En ting er den stilistiske lighed med jævnaldrende som Tarjei Vesaas. Men hvis man tager en nutidig bog som Per Pettersons Ud at stjæle heste, der udkom i 2003 og lytter til tonen der, kan den minde om en klang fra Løgneren. Hør bare: ”Tidlig november. Klokken er ni. Musvitterne smælder mod vinduet. Nogle gange flyver de svimle af sted efter sammenstødet, andre gange falder de og bliver liggende i den nyfaldne sne og basker før de kommer på vingerne igen. Jeg ved ikke, hvad jeg har som de vil have. Jeg ser ud ad vinduet mod skoven. Det begynder at blæse. Jeg ser vindens form i vandet.”

Løgneren er en historie om en mand på en ø. Historien om manden på øen har vi set før i Robinson Crusoe, men Martin A. Hansen giver sit helt eget banebrydende bud. Han laver en omvendt Robinson Crusoe. Robinson skaber alt fra intet og bygger sin egen civilisation i det vilde. Johannes Vig kommer til en civilisation og river alt ned for at træde ud i det vilde, for at forstå sig selv og kunne starte forfra.

Robinson Crusoe er et urbillede, og det fascinerende er, at det er Løgneren også. Der står enten Martin A. Hansen eller Daniel Defoe på grundhistorierne om en mand på en ø. Historien om manden på øen har været optaget siden 1950.

Dette siger jeg med al min voksne vægt. Men i min ungdom brusede det igennem mig så stærkt, at jeg mente det var mit, og som femogtyveårig rejste jeg med min daværende mand, der var lærer, op til en ø på Polarcirkelen på Helgelandskysten i Norge, et sted hvor tågen kommer uden forvarsel i det sjældne solskin, et nøgent goldt og karrigt sted, hvor vild gulerod er den eneste vegetation sommeren igennem, afløst af rejnfan sidst i august. Vi boede der i to år. Med i bagagen havde jeg Løgneren, og da mørketiden kom, læste jeg den en gang til, og hvor den ellers altid havde løftet mig op, gjorde den mig nu dybt forstemt. For på det tidspunkt vidste jeg, hvordan det var at leve på en ø, der er mindre end Sandø, en ø hvor det tager fire timer til land. Der er ingen steder, hvor verdensfølelsen kan bruse så stærkt i en som i ødet. Og der er ingen steder, hvor man kan fare så forfærdeligt vild. Det var, som om jeg var blevet overfodret med det, der havde inspireret mig, så at jeg nu var nået til det stadium, hvor opkastningsfornemmelserne sætter ind. Jeg måtte lægge Martin A. Hansen væk.

Men senere skrev jeg en roman, der hedder Den der lyver, om en læge Christian, som er i samme position som Johannes Vig. En autoritet i et lille samfund. En der rager op lige som det solitære træ, der er så synligt i det flade danske landskab. Jeg var interesseret i at undersøge, hvilke farer og fristelser der lurer på et menneske, der står alene med et stort ansvar. Tiden var en anden end da Martin A. Hansen skrev ”løgneren”, hvor et menneske med autoritet ikke automatisk ledte tanken hen på

selvhenførelse og selvforelskelse, som den gør i vores narcissistiske tid. Og selvhenførelse og selvforelskelsen er en af Christians største udfordringer, for hvordan skal man kunne vurdere rimeligheden af sine handlinger, hvis man næres af det lys, man selv udsender? Hvis man henføres af sin egen udstråling? Men for min Christian er løgnen den samme som for Johannes Vig. Det er den følelse af uegentlighed, der kommer når man ikke kan forbinde sig ordentligt med andre mennesker og må kopiere mere livsdueliges måde at omgås på, i stedet for blot at KUNNE det. Senere har jeg tænkt på, at min roman også kunne have heddet Den der Viger. For det menneske, der føler sig usandfærdigt og løgnagtigt, fordi det ikke kan forbinde sig, viger i stedet for at gribe ind. Og også her ville der jo være en hilsen til Løgneren, hvor Johannes Vigs navn ganske vist ikke skal siges for hurtigt, og hvor Vig rimer på Svig, men også leder tanken hen på det at vige.

Martin A. Hansen var en novellemester. Om novellen sagde han, at den var Et fixpunkt i Ødet. Dette øde har holdt mig beskæftiget igennem alle de bøger jeg har skrevet, på den ene eller den anden måde. I går fik jeg udgivet en novellesamling, der hedder Postkort til Annie. Jeg vil gerne slutte af med at læse et uddrag fra en titelnovelle.

Ida Jessens ”Postkort til Annie” har ISBN nr. 9788702148992 og er udgivet af Gyldendal.

Henrik Denman modtager en hilsen fra Hans-Ole Hansen og Kaja Denman en buket blomster. Foto Arne Abrahamsen.

62. Hans-Ole Hansen præsenterer Henrik Denman.

Nyt æresmedlem Henrik Denman blev også udnævnt på forfatterens fødselsdag d. 20. august 2013.

Kære Henrik!

Det er en glæde for Landsforeningen Martin A. Hansen at kunne udnævne dig til æresmedlem af foreningen og at byde dig og din hustru Kaja velkommen på dagen den 20. august 2013.

Det er nu 26. år efter at du dukkede op på Salum for at studere mors og fars store presseudklipssamling.

Et personligt erindringsglimt for mig er, at jeg som enkemand sad i slåbrok og vidste hverken ud eller ind, men blev opretholdt af min nuværende hustru, Dorte. Det var godt med dine studiebesøg på de aftalte tidspunkter og med vore samtaler i den forbindelse. Det var styrkende for mig at følge din fremadskridende, grundige og vedholdende studieindsats, som du senere i 1990 udmøntede i Martin A. Hansen-bibliografien.

Så vidt jeg kan se af samlingerne var du godt forberedt på opgaven. Dine bøger om Steen Steensen Blicher litteraturen (1983) og Poul Martin Møller (1986) var udkommet da vi – som et resultat af samtalerne og din varme og store interesse for fars forfatterskab – begyndte at drøfte en udstilling om Martin A. Hansen som billedkunstner. Flere og flere – ikke mindst Mette Lise og Ullrich – blev inddraget frem mod udstillingens åbning i Palæet i Roskilde august 1989 i digterens 80-år.

Jeg havde i det forudgående, mange måneder lange forberedelsesarbejde stor fortrøstning, da jeg vidste, at du var redaktør og ferm ved det for mig nye, der hed en computer. Det blev til de mange indrammede Martin A. – citater og korte forklaringer, som var rygraden i udstillingen. Og så blev det til hæftet ”Med en omstilling i øjet” om MAH som billedkunstner.

Jeg tror, du var med i meget mere, du havde en artikel i Nordisk Tidsskrift, og så tændte du faklen med to inspirationer. Den ene inspiration var tanken om en Martin A. Hansen digterguide til Stevns, Brønshøj og Lejre inspireret af de mange litterære guidefoldere, du kendte fra England. Vi tog på rundtur på Stevns med min faster Karen Bodil og hun fortalte, du optog det på bånd og renskrev det fortalte, som kommer i brug netop i disse år!

Den anden inspiration blev din plan om et Martin A. Hansen nyhedsbrev som du realiserede i 1989 – jeg gemmer endnu det første prøveeksemplar renskrevet af mig – og som du troligt videreførte i 1990 og 1991. Efter fem års pause genoptog du udgivelsen i årene 1996 – 2000. En bedrift. Behandle materiale og fastholde abonnenter i en tid, hvor forfatterskabet atter kom i blomstring efter ikke havde haft det særlig godt på universiteterne. I en tid, hvor interessen ikke mindst med Anders Thyrring Andersens arbejde nu voksede stærkt frem efter mange år med marxisme og foragt for ”bondedigtere”.

Du bidrog til genrejsningen af en ærlig og sund interesse for forfatterskabets umådeligt mange facetter.

Det blev undervejs til din bog om ”Natur og konvention” (1989), bogen ”Rejsende i kulturlandskabet” om Martin A. (1997) og en lille turguide Stevns (1999). Et særtryk, ”Martin A. Hansen på Lejreegnen”, har jeg haft ved min side ikke så få gange. Din bog ”Den katolske kirke i Roskilde 1901 – 2001” er næppe det eneste, der kunne nævnes fra redaktøren og journalisten Henrik Denmans hånd skulle jeg mene. Og så har du da vist været redaktør for bladet ”Chakoten”, som vi på Dybbøl fandt inspiration i, når vi planlagde 1864-aktiviteter!

I arbejdet med projektet ”Digter og landskab – Martin A. Hansen på Stevns” – som har stået på siden 2004 – har der således været en stærk inspiration fra dig og ”din tid med Martin A.” og fra dine tanker om, hvorledes et forfatterskab forvaltes og fortælles, også ude i landskabet.

Gennem dit medlemskab af Landsforeningen har du kunnet følge arbejdet i foreningen og med dens for tiden største projekt. Måske har du af og til kunnet nikke og kunnet genkende, hvad vi engang talte om og hvad du inspirerede til.

Der er derfor al mulig grund til at du nu er blevet æresmedlem af Landsforeningen Martin A. Hansen. Og denne buket er altså til Kaja, som er ved din side, Henrik!

Lad os hylde Henrik og Kaja med tre kraftige hurraer!

63. Et nyhedsbrev fejrer 25-års jubilæum

Efter d. 20. august har redaktøren opfordret Henrik Denman til at fortælle om de Nyhedsbreve han så flittigt udgav fra 1989.

I 1989 så det første nummer af Martin A. Hansen Nyhedsbrev dagens lys. I 2014 er det således 25 år siden, at jeg tog initiativ til at udsende bladet med varm opbakning fra Hans-Ole Hansen og Mette Lise Rössing.

Ideen til at udgive Nyhedsbrevet kom i forlængelse af en række aktiviteter i anledning af 80-året for forfatterens fødsel. Inspirationen hentede jeg i det engelske litterære miljø, hvor der gennem mange år havde været litterære selskaber med tilknytning til både de store forfattere og digtere og til mindre kendte kunstnere, der imidlertid havde deres fanskarer på lokalt eller regionalt plan.

De litterære selskaber udgav blade og nyhedsbreve, som gav medlemmerne et stort udbytte. Heri offentliggjorde både forskere og litterært interesserede på con amore-niveau artikler om forfatteren og forfatterskabet, nye bøger blev omtalt og anmeldt og arrangementer fik foromtale.

Jeg fortalte Hans-Ole og Mette Lise om ideen med at udgive et Nyhedsbrev, der ikke kun skulle indeholde korte omtaler, men også gerne måtte have større bidrag.

I det første nummer skrev jeg, at udgivelsen af Nyhedsbrevet – sammen med de mange andre aktiviteter og udgivelser – kunne tages som udtryk for en voksende interesse for forfatterskabet:

”Nyhedsbrevet skal ses som et medium til at formidle nyheder til læsere af forfatterskabet om, hvad der sker omkring Martin A. Hansen og hans værk: arrangementer, nye udgaver, oplysninger om artikler og bøger om forfatteren og gerne optryk af hidtil ukendte billeder og tegninger, enten udført af forfatteren selv eller som på anden måde knytter sig til forfatterens mangfoldige arbejdsområder.”

Sådan bød jeg læserne velkomne. Det var ikke meningen, at Nyhedsbrevet skulle være forum for akademiske artikler. Der findes tidsskrifter, hvor de hører hjemme, og som har pladsen. Nyhedsbrevet skulle netop være en overskuelig appetitvækker til de mange spændende aktiviteter og udgivelser, der heldigvis blev tilbudt i stigende omfang.

Én ting lagde jeg i hele udgivelsesperioden stor vægt på, og det var at bringe især stregtegninger, hvoraf mange var tegnet som illustrationer til noveller og essays, som Martin A. Hansen fik offentliggjort især i de tillæg, datidens aviser udgav.

I perioden frem til 2000 udkom Nyhedsbrevet med i alt 308 sider spækket med stort og småt om forfatteren, og hertil kom en sidste udgave af Nyhedsbrevet på 36 sider. Henrik Denman

”Rejsende i kulturlandskabet” – Med Martin A. Hansen på sporet af historien i landskabet af **Henrik Denman**.
Udgivet i 1997 af Fisker & Schou – ISBN nr.87-90057-72-4.

”Med en omstilling i øjet” – redaktør **Henrik Denman**.
Roskilde, 1989 – ISBN nr. 87-88557-10-3. Kan købes via Landsforeningen Martin A. Hansen så længe lager haves. Henvendelse til roessing@mail.dk

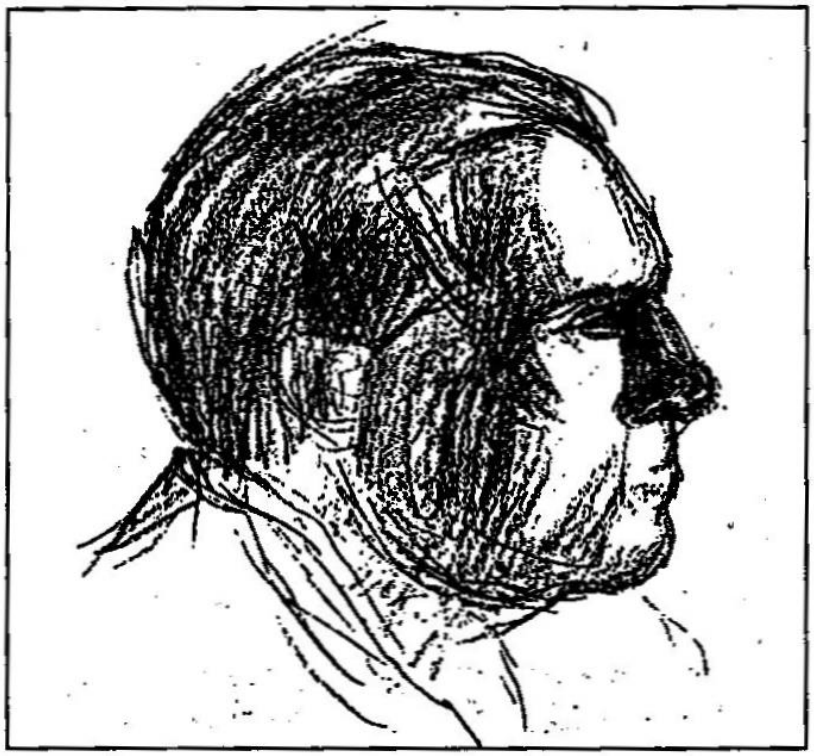

I et nummer af Henrik Denmans ”Nyhedsbrev” indgik dette selvportræt i tush af Martin A. Hansen. Den kommer fra Jørgen Villerslev der fortæller: ”Tegningen stammer fra et hjemmelavet julekort til Ellen og Alfred Lykke Davidsen i Køge, dateret Jul 39. På tegningens bagside har MAH skrevet sin julehilsen.

64. Første rutepunkt ”nr. 2 – Enghaven Strøby” er indviet.

Samme dag som prisuddeling og udnævnelse af æresmedlem (d. 20. august) blev første rutepunkt på ”Digterruten” indviet af borgmesteren i Stevns Kommune – Poul Arne Nielsen.

Om projektet:
Stevns ikke langt fra København har store naturværdier - klinten og ådalen - med en række enestående seværdigheder. To kunstnere er knyttet til Stevns: billedkunstneren Niels Larsen - Stevns og digteren Martin A. Hansen.

Vi er i gang med at opretter en digterrute for Martin A. Hansen med seks besøgspunkter, hver med oplysning om tre af hans fortællinger, knyttet til lokaliteten og med oplysning om stedet. Den centrale del af ruten kan via offentlig transport nås til fods eller pr. cykel, hele ruten pr. bil.

Initiativet er unikt i dansk sammenhæng, men kendt fra Tyskland og England. Sammenhængen mellem landskab, litteratur, natur og kultur er en indlysende vigtig nyskabelse.

Vi åbner denne form for formidling af litteratur ude i landskabet på Martin A. Hansens 105 års fødselsdag den 20. august 2014. Fra den dag af har du mulighed for følgende:

På stederne kan du i din smartphone lytte til gode citater fra hver af de tre fortællinger - og studere rutepunktets plancheskilt og du kan anskaffe dig guidehæftet en række steder.

Projektleder Dorte N. Hansen skriver:
Den 20. august kunne Landsforeningen indvie bænkepladsen ved Kirkestien på Strøby Fælled et par hundrede meter fra spangen over Tryggevælde Å. Pladsen er en del af flere foreningers rekreative indsats for besøgende og overnattende personer i området, fx. mange cyklister og en del kanofarere. I projektet hedder stedet "Rutepunkt 2, Enghaven Strøby.

Rutepunktet indvies af Stevns borgmester Poul Arne Nielsen, der her klipper det røde silkebånd. Palle Nielsen fra træfirmaet ”Bondeskovgård”, Osager, fortæller om bænkepladsen efter indvielsen. Foto ved Arne Abrahamsen.

Bænkepladsen i brug i dejligt solskinsvejr d. 20. august 2013

65. Artiklen ”Øjeblikket” af Martin A. Hansen.

Martin A. Hansens artikel ”Øjeblikket” er hentet i bladet Folk og Frihed nr. 30, 5.7.1945. Artiklen knytter sig til årets tema: ’Hansen og Kierkegaard’.

Lad andre klage over, at Tiden er ond. Jeg klager over, at den er ussel; thi den er uden Lidenskab.

Kierkegaard.

Ugerne flyver af Sted mod Valget. Og med Valget nærmer sig et Naaleøje, som er mange Kameler for snævert. Det har man hidtil troet. Naaleøjet er Sandheden, og Sandheden er den, at er Politiken efter 29. August rigtig, saa er Politiken før 29. August ikke rigtig. Er vi moralsk berettigede til at træde ind som allieret, er det kun liden moralsk Berettigelse for den ”neutrale” Politik, som blev ført, til Krigslykken afgørende havde vendt sig. Det er ikke de fyrre Maaneders ”Neutralitet”, da man støttede England i Tanken, men Tyskland i Gerningen, som har gjort Landet allieret, frit, myndigt. Den alene havde gjort os umyndige, først under Tyskerne, saa under de Allierede. Myndighed i vort eget Land har den anden Politik skaffet os, de sidste tyve Maaneders Politik, som var blevet modarbejdet, ja, forfulgt af den legale Øvrighed, til den rev de folkelige Kræfter med sig og gennemtvang et Skisma.

I Dag kræver alle Ret til at nyde Frugterne af denne Politiks Sejr, og det kan ingen formene nogen. Men at man kræver sin Del af Æren, maa vel betyde, at man klart erkender den anden Politiks Nederlag? At Naaleøjet bliver lille og snævert, at Nederlagets Hovedmænd faar svært ved at slippe igennem?

Nej, slet ikke. Man erkender ikke noget. Og naar raffineret Fortolkningskunst assisterer Ønsket, kan man gøre Naaleøjet lige saa højt og vidt som en af Valhals Porte, gennem hvilken der kunde gaa 800 Kæmper paa een Gang.

Hvordan gør man det? Man ophæver med Bagklogskab Modsætningen mellem de to Slags Politik. Man gør dem til to Alen af eet Stykke, to Udtryk for samme Tanke, to Skridt mod samme Maal. Hvilket Maal? Den yngste og sejrende Parts Maal.

*

Frihedsbevægelsen: Der var sandelig en Modsætning. Det viser de reelle Kendsgerninger. I bekæmpede vor Politik, men da vor Politik har vist sig at være den rigtige, maa jeres stemples som forkert.

Mændene fra før 29. August: I er for kategoriske, for alt maa ses under et historisk Perspektiv. Men vort Maal var som jert: Befrielsen. Vort Middel var jert: Modstand. Men vor Modstandsopgave blev Samlingen. Den var Forudsætningen for jer Opgave: den aabne Kamp. Vort Formaal var netop at føre Folket samlet frem til et Brud med Tyskerne. Der skulde saa I tage fat.

Frihedsbevægelsen: Vi husker tydeligt, hvad vi mødte af Uvilje. Det var ikke Tyskerne, Nazisterne, Medløberne, som mest hæmmede vort Arbejde, for de vakte en Vrede, der tjente vor Sag. Det var ikke de lunkne, ligeglade, selvtilfredse, som var den største Hindring. Men det var de politiske og aandelige Talsmænd for den Samling, der blev en Samling om en Drøm, det vi engang havde været, men ikke en Samling om Handling, det som vi nu skulde gøre os til. Man sang: Engang vi Herrer var i hele Norden. Det var et bedøvende Middel mod den Kendsgerning, at vi ikke var Herrer paa Raadhuspladsen. Og er det virkelig sandt, at I bestræbte jer for at føre Folket frem til et Brud med Tyskerne, hvorefter vi skulde aktivisere Kampen, maa vi da ikke bruge de Ord om jer, som I ofte brugte om os, at det var uansvarlig Gerning; for da kun de allerfærreste af jer gik med ud i Kampen, overlod I altsaa Folkets Skæbne til os, altsaa til Folk, som I selv Gang paa Gang havde mistænkeliggjort i Befolkningens Øjne.

*

Det drejer sig ikke om Modstandsbevægelsens Ærgerrighed og Forfængelighed. Den er og bør være mæt af Ros. Men havde den, for helt

at undgaa Forfængelighedens Marked, stille trukket sig tilbage i Ubemærketheden, maatte den enten træde aabent frem igen, eller en ny Modstandsbevægelse maatte blive til som Protest mod, at det dybeste politiske Brud i vor Generations Historie bliver udlagt, som om det blot var et Stafetskifte. Og var det saa kun en gammel ligegyldig Episode. Men det drejer sig om Sandheden, og Sandheden drejer sig om Fremtiden. Hvor hører Aanden fra før 29. August hjemme? I Graven. *P. Heliæ.*

66. Kommentarer til ”Øjeblikket”

Kommentarer fra Anders Thyrring Andersen til artiklen.

Martin A. Hansen blev i sommeren 1944 kontaktet af medlemmer af modstandsbevægelsen mhp. at levere bidrag til bl.a. det illegale blad Folk og Frihed (udgivet november 1943-december 1945), redigeret af Bente Hammerich og Aksel Heltoft, med Povl Vestergaard Larsen som distributør. Efter arrestation af Hammerich og Heltoft 6.12.1944 overtog Vestergaard Larsen det redaktionelle arbejde, medens Hansen leverede hovedparten af materialet; Hansen havde 8.6.1944 - 5.12.1945 72 bidrag trykt i bladet. Bladet søgte at gøre op med den danske regerings samarbejdspolitik med Tyskland, og at begrunde modstandskampens nødvendighed.

I sommeren og efteråret 1945 havde Martin A. Hansen i ti fortløbende numre af Folk og Frihed en satirisk klumme med titlen ”Øjeblikket”. Den første er den, som er genoptrykt her, og den tiende og sidste blev trykt i nr. 39, 27.10.1945. Artiklernes titel og motto er hentet hos Søren Kierkegaard, der udgav tidsskriftet Øieblikket fra 24.5.1855 til 24.9.1855, netop også i ti numre (det sidste nummer nåede Kierkegaard dog ikke selv at udgive, men det lå trykfærdigt ved hans død). Tidsskriftet var en del af den såkaldte kirkestorm, det voldsomme, satiriske angreb mod folkekirken og den officielle kristendom, som Kierkegaard iværksatte 1854 - 55. Tidsskriftets navn blev valgt ikke blot for at pointere dets aktuelle mission, men også fordi øjeblikket var en vigtig kristelig kategori i Kierkegaards tænkning.

Ved at hente titel og motto fra denne del af Søren Kierkegaards forfatterskab signalerede Martin A. Hansen med andre ord, at han inspireret af og i forlængelse af Kierkegaard var ude i en hvas, satirisk afstandtagen fra det officielle Danmarks politik og adfærd. Hansens sigte med artiklerne var at hudflette den danske samarbejdspolitik 1940 - 43 og dens forlængelse i tiden efter befrielsen, hvor politikere og andre ustraffet genindtrådte i deres tidligere positioner, som om intet var hændt. Hvilket forvandlede retsopgøret til en parodi og kastede en foruroligende skygge over det første valg (30.10.1945) efter befrielsen.

I ”Øjeblikket” placerer Martin A. Hansen en afgørende skillelinje ved d. 29. august 1943. I august dette år udbrød en række strejker i de fleste større byer, rettet mod tyskernes stadigt grovere modforholdsregler over for dansk modstand. Strejkerne ledsagedes af blodige sammenstød. Den danske regering manede forgæves til ro. Da tyskerne satte hårdt ind, nægtede regeringen at gå ind på kravene, og den ophørte at fungere, dog uden at gå af. 29.8. erklæredes Danmark i undtagelsestilstand, og samarbejdspolitikken var dermed afviklet i dens hidtidige form.

Samtlige ”Øjeblikket” - artikler bærer signaturen P. Heliæ, altså Povl Helgesen (ca. 1485-ca. 1535), reformkatolsk teolog. Helgesen optræder som en af figurerne i Martin A. Hansens roman Lykkelige Kristoffer, der kort forinden var blevet udgivet (10.3.1945).

Ingen af disse artikler har tidligere været genoptrykt.

67. Aktiviteter i skrift og tale.

Anders Thyrring Andersens foredrag og tekster vedr. Martin A. Hansen.

Anders Thyrring Andersen har holdt en række foredrag ved seminarer, på højskoler, ved sogneaftener mm. vedr. Martin A. Hansen, ofte i forbindelse med inspirationen fra Søren Kierkegaard, i anledning af Kierkegaard-året.

Anders Thyrring Andersen bidrager til den bog, der i september blev udgivet i anledning af Studenterkredsens 125-års fødselsdag: Kontinuitet og radikalisme. Studenterkredsen og teologien i det 20. århundrede, redigeret af Kristoffer Garne og Rasmus Vangshardt, Forlaget Vartov.

Anders Thyrring Andersens artikel bærer titlen ”Eksistens, dialog og skabelse” og indgår i bogens fjerde kapitel, ’Poesiens teologi. Hereticanerne og kristendommen’. Artiklen redegør for de sammenhænge mellem litteratur og forskellige teologiske retninger, der på forskellig vis kom til udtryk i tidsskrifterne Heretica og Studenterkredsen i efterkrigsårene. Med centrale eksponenter i Martin A. Hansen og Ole Wivel var en Kierkegaard-inspireret, eksistensteologisk position fremherskende i Hereticas første leveår. Men efterhånden bliver en dialogisk præget teologi tydelig, ikke mindst som følge af Wivels møde med K.E. Løgstrup. Og sideløbende hermed foregriber Thorkild Bjørnvig den senere skabelsesteologi hos Løgstrup. Det fascinerende er med andre ord, at de tre mest centrale teologiske strømninger i en lang årrække efter 2. verdenskrig alle var samtidigt til stede i Heretica, endda hos de samme forfattere.

Artiklen karakteriserer Martin A. Hansens forfatterskab som en smeltedigel for en meget stor del af den teologi, som eksisterede i efterkrigstiden, og argumenterer for, at Hansen havde en original og fremsynet forståelse af Søren Kierkegaards tænkning, nemlig som et intersubjektivt, fællesmenneskeligt anliggende, som dermed ikke – som det oftest hævdes af Kierkegaards modstandere – står i modsætning til, men er en forudsætning for den senere dialogtænkning.

De meget positive anmeldelser i Dansk Kirketidende og Kristeligt Dagblad, som bogen foreløbig har fået, hæfter sig ikke mindst ved denne påpegning af den teologiske originalitet i Martin A. Hansens forfatterskab. Og det synes derfor, som om det kan lykkes at sætte Hansen ind i stadigt flere sammenhænge mhp. at vise og fremhæve hans datidige og fremtidige betydning – således som det er Anders Thyrring Andersens bestræbelse, jf. sidste nummer af Landsforeningens Nyhedsbrev.

68. Bogforum i Bella Centret i København.

Lidt oplysninger om Landsforeningens stand og virke i dagene d. 8. – 10. november ved redaktøren. Fotos ved Signe Rössing Wright og Ullrich Rössing.

Fredag morgen d. 8. 11. er standen under opbygning. De 3 x 3 m levner ikke megen plads til møbler og udstyr så nogle af de lejede møbler går retur. Her arbejder Ullrich Rössing og Signe Rössing Wright med standen * Om fredagen blev standen passet af Mette, Ullrich og Signe. Signe deltog alle 3 dage i bogmessen.

Lørdag blev standen passet af Signe, Hans-Ole og hans datter Anna Vigdis Hansen. De røde pigeoner fra Salums vakte opsigt – ”et æble fra digterens eget æbletræ”. **

Fredag og lørdag blev standen besøgt af repræsentanter fra de fonde der har støttet projektet ”Digter og Landskab”. Her kunne det ses at

*

standen vakte opmærksomhed og var godt besøgt af personer der brugte tid på at høre om projektet på Stevns og oplysninger om Landsforeningens virke.

Søndag var Signe og Hans-Ole atter på standen desuden Landsforeningens formand Ole Visti Petersen.
Det vurderes at besøget på standen svarede til kontakt med 30 personer for hver af standens hjælpere for hver dag (dog lidt færre fredag) = ca. 250 besøgende, der gav sig i længere snak med standens personale.
Et tilfredsstillende resultat da vi faktisk ingen pauser havde i rækken af besøg.

**

Det store kort over Stevns med de 6 rutepunkter: Solgårdsparken, Enghaven Strøby, Enghaven store Tårnby, Strøby Præstegård, Ranestedet Varpelev og Holtug Kirke blev studeret og kommenteret ikke mindst af besøgende fra stevnsegnen.

Næste skridt i projektet bliver kerneydelsen – forfatterens tekster fra egnen, som Anders Thyrring Andersen netop nu arbejder med. Her er der tale om tekstcitater, stedsbeskrivelser og forfatterens egne kommentarer til det skrevne.

69. Lidt mere om portrætter af Martin A. Hansen.

En fortsættelse af punktet fra Nyhedsbrev nr. 6, der udkom i maj 2013.

I forbindelse med Bogforum blev Landsforeningens stand besøgt af Peter Brandt der medbragte en tegning af Martin A. Hansen udført af kunstneren Gunnar Hossy (1925 – 1090). Gunnar Hossy var billedhugger og grafiker og stærkt socialt engageret. Kik efter flere oplysninger under google / ”Gunnar Hossy Weilbach”. Tegningen er erhvervet i Vangsgaards Antikvariat, Violstræde for et par år siden og er til salg for kr. 1 200.-. (kontakt evt. Mette Lise Rössing pr. post: Slagelse Landevej 115, 4242 Boeslunde eller pr. E-mail: roessing@mail.dk)Tegningen er ganske ukendt for forfatterens familie.

I forrige Nyhedsbrev (nr. 6) blev ophængningen af Sigurd Swanes portræt af Martin A. Hansen omtalt. Der var en del snak om portrættet og om Swane har malet flere end det ene portræt af forfatteren.

Hans-Ole Hansen mener at Sigurd Swane malede 3 gange på det omtalte portræt. Dels da familien i 1945 opholdt sig på malergården beskrevet i Nyhedsbrev nr. 6. Dels ved forfatterens skriveophold i 1949. Endelig mener han at Swane endnu engang malede på portræt-tet efter MAH´s død og inden portrættet blev indkøbt af elevforeningen til Haslev Seminarium.
Gerda Swanes portræt hænger på Lejre museum, Hestebjerggård i Gamle Lejre.

Jeg har søgt at skaffe lidt materiale om det post mortem portræt der hænger på Frederiksborg Slots museum. Det synes at være malet af Olivia Holm-Møller (1875 – 1970). Jeg vender tilbage til sagen når jeg har hørt fra museet.

70. Martin A. Hansen og kulturens væsen.

Anders Thyrring Andersen og redaktøren har spurgt Monica Papazu om hun vil skrive en artikel til dette Nyhedsbrev. Monica Papazu har skrevet bogen ”Signalement af Danmark og dansk åndsliv” hvor Martin A. Hansen får en særlig placering.

Martin A. Hansen og kulturens væsen – en østeuropæers tanker

I min bog Signalement af Danmark og dansk åndsliv, udgivet tidligere på året på Tidehvervs Forlag, får Martin A. Hansen en særlig plads. Han får endda det sidste ord. Han er tidens vidne, som med profetisk kraft diagnosticerer sin tid (vores tid) og sætter ord på dens ånd: Løgnens, tomhedens og meningsløshedens ånd eller, som Dostojevskij ville have sagt, ”selvtilintetgørelsens og ikketilværelsens frygtelige ånd”. I Løgneren er Martin A. Hansen samtidig eksorcisten, som ved at fortælle Johannes Vigs historie uddriver den ånd, der besætter tiden, og kalder Danmark til at ryste den onde fortryllelse af sig:

”Jeg drev i Tusmørket over mod Kirken. […] Jeg tænkte paa at gaa ind i Kirken og se Stenhovedet som af en Fortidskunstner er udhugget i Koret. Det maa være Dødens, Undergangens Hoved, Glemselens og Meningsløshedens Hoved. Man kunde ogsaa sige at det Hoved bar selve Øens Ansigt […]. Men dette Hoved, denne Død, er i Koret sat, saa Døden maa stirre lige op paa Opstandelsens Symbol”.

Over for rodløsheden, den relativistiske hvirvel, de politiske konstruktioner og de utopiske (stedløse) forestillinger om mennesket og samfundet, som Kierkegaard og Jakob Knudsen før ham har opponeret imod, bringer Martin A. Hansen opstandelsens forkyndelse. Opstandelse for Sandø (dvs. Danmark), for dens mennesker og dens kultur, tilbagevenden fra død til liv.

I troens lys slår Martin A. Hansen fast, hvad kulturens væsen er – kulturen, som den gerning, i hvilken menneskenaturen og menneskets kald manifesterer sig. Kultur er at tage menneskelivet på sig, og derved er den en ”erobring” af ”øen” og en ”bosættelse” i den virkelighed, der er givet. Alvor er menneskeåndens tegn, og derfor er hele menneskets eksistens omsluttet af ånd: ”Det er Aand at sætte Plov i Jorden og pløje, at sætte Pen paa Papiret for at erobre den gennem Viden”.

Således står Martin A. Hansen i modstrid med sin tid – en utopisk tid, som søger tilflugt i uvirkelige forestillinger (ikke mindst de blodige, totalitære forestillinger om mennesket, der befriet fra ”arvesynden” frelser sig selv); en tid, som forkaster menneskets kaldelse som ånd og kapper båndet til den vældige skat af menneskelige erfaringer og tanker, som fortiden rummer.

Med Martin A. Hansen genfinder kulturen sin sande betydning som virkelighedens og alvorens ånd. Kulturen er på livets side – og ikke på dødens (glemselens) side. Den er en uafbrudt gerning fra slægt til slægt, som giver den enkelte, der kommer til verden, et sted, som han kan kalde sit, et i sandhed menneskeligt hjem, et fælles hjem, hvor generationerne bor sammen, og hvor de for længst forsvundne menneskers stemmer stadig kan høres bag deres gravstene. De har alle efterladt sig spor: Spor af dyrebar erfaring, spor med mening i, som Martin A. Hansen med kærlighed til sit folk aflæser. Fra ”Paradisæblerne” til Orm og Tyr kan man i Martin A. Hansens forfatterskab høre profetens stemme: ”spørg efter de gamle stier, hvor vejen er til alt godt, og gå på den” (Jer 6,16).

Det er Martin A. Hansens enorme fortjeneste, at han med usvækket mod og enestående digterisk talent kalder mennesket tilbage til et sandt menneskeliv og giver kulturen dens tabte mening tilbage. Han standser åndløsheden med ånd.

*

Bag de sider om Martin A. Hansen, jeg har skrevet i ”Signalement af Danmark og dansk åndsliv” såvel som i mine øvrige essays, ligger en personlig erfaring.

Da jeg i 1980 først kom til Danmark, var dansk kultur for mig repræsenteret ved to navne: H.C. Andersen, hvis eventyr min mor læste for mig, da jeg var barn, og som jeg også i en mere moden alder ofte vendte tilbage til, og Søren Kierkegaard, som jeg lærte at kende på universitetet, takket være en stor og frygtløs filosofiprofessor, som valgte ham som obligatorisk pensum. Som 19årig og med hele kommunismens uhyrlige virkelighed som min hverdag, opdagede jeg på én gang den anti-totalitære Kierkegaard, der havde forstået alting om kommunismens rædsel (”menneskefrygtens tyranni”, klassekampens ubarmhjertighed og systemet, som lukker sig over én), og den Kierkegaard, som midt under den forfølgelse, kristendommen hos os blev udsat for, forkyndte det kristne mod og håb til vore bange hjerter.

Da jeg så kom til Danmark, til H.C. Andersens og Kierkegaards land, forventede jeg at finde frihed – den frihed, som ingen tørster mere efter end den, som véd, hvad ufriheden betyder. Men det, jeg fandt, var det modsatte af det, jeg i mine naive, men forståelige forventninger, havde forestillet mig: Marxismens herredømme, det politiserede universitetsmiljø og den litteratur, der efter Georg Brandes’ ord ”sætter problemer under debat”, dvs. adlyder tidens politiske slagord; læsningen af underlødige skribenter på universitetet og forkastelsen af de store. Et ideologisk tyranni, som var uendeligt tungere og mere gennemtrængende end alt, hvad jeg havde kendt i det kommunistiske Rumænien. For i mit gamle land var kulturen i dens sande betydning et vitalt behov – vigtigere end brødet, som vi i øvrigt sommetider valgte at undvære for at kunne købe en bog. Kulturen var det, der fortsatte med at fortælle om menneskets vilkår, om ”Mysteriet i det menneskelige” (som Martin A. Hansen siger), om skellet mellem godt og ondt (det gør nemlig ethvert sandt og stort forfatterskab fra oldtiden til vore dage) og holdt vor samvittighed og virkelighedssans i live, så vi ikke, for nu at gentage Martin A. Hansens udtryk, blev til ”planter”, så vi ikke gav efter for naturens ligegladhed, der ikke skelner mellem offer og bøddel.

Kulturen forsvarede os som åndsmennesker og forbandt os med mennesker fra svundne tider. Hverken i skolen eller på universitetet var vi alene. Skole- og gymnasielærere og universitetsprofessorer blev ved – trods alle de farer, de udsatte sig for – at videregive ånd og sand kultur. Det er forklaringen på, at jeg læste Kierkegaard så tidligt i mit liv og, for kun at give et andet eksempel, havde chancen at studere Davids salmer, som under den neutrale betegnelse ”den europæiske skønlitteraturs rødder” var pensum for litteraturstuderende på Bukarests Universitet.

Således kom jeg til Danmark for her at møde den virkelige kulturrevolution og den tvungne glemsel. Så satte jeg mig til at krydse ørkenen, den menneskeskabte ørken: Der måtte være en oase et sted; når man blot bliver ved med at gå fremad, må man til sidst komme til enden af ørkenen. Det var sandt nok: En dag opdagede jeg Martin A. Hansen. Da jeg første gang åbnede en bog af Martin A. Hansen, følte jeg med ét, at jeg var kommet hjem. Jeg var kommet tilbage til den store litteratur, til ånd, til ”det sande, det skønne og det gode”, der tilsammen sætter én blomst. Her var der en forfatter, som kendte ordenes vægt, ja, som vristede dem ud af sit hjerte. Ord, som står fast, indkapslet i deres aura af skønhed – og der er kun skønhed, fordi ordene har deres guldvægt i livets bank. Her var jeg igen i den kristne litteratur, for europæisk litteratur lever kun, når den drager næring af troen. Og her lyttede jeg til en forfatter, som bar hele sit folks erfaringer med sig, hele dets historie. For Martin A. Hansen er ligesom den ”Kvinde, der her i den

sene Time maaler Mel op til Brød og ælter det svundne, det værende, det vordende til een Dejg" ("Tanker i en Skorsten").

Ja, med Martin A. Hansen var jeg kommet hjem. For mig var han – og er! – Danmarks største forfatter i det 20. århundrede og en af de allerstørste i Europa. Den virkelighedens muld under hans såler – ja, den lugter ligesom i Østeuropa. Og den ånd, som hans værker udtrykker, er hele det kristne Europas ånd. Den ånd, der har kastet sin "harpun" i os alle: Troens ånd, som trods vore grufulde historie og vore vildfarelser, holder os oven vande.

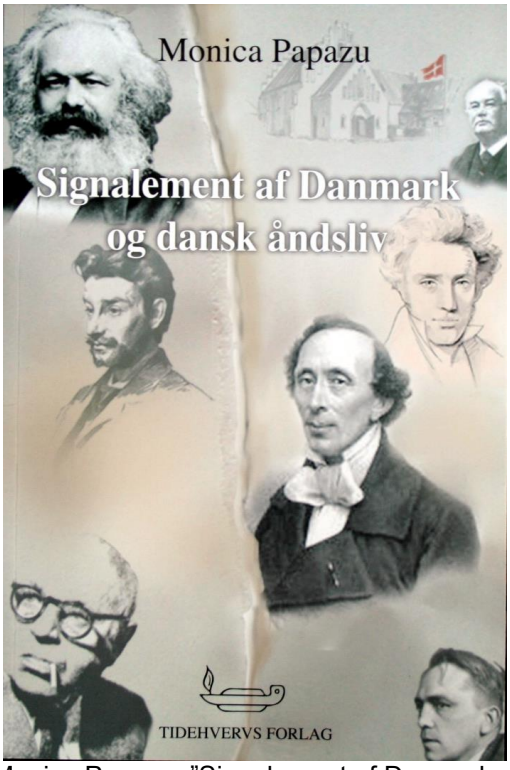

Monica Papazu: "Signalement af Danmark og dansk åndsliv" udgivet af Tidehvervs Forlag
ISBN 978-87-996046-0-9

Dette Nyhedsbrev nr. 7 blev på 19 sider. Jeg siger hjertelig tak for de tilsendte tekster og håber at der ikke har sneget sig for mange små fejl ind. Næste års tema er "Litteraturen i naturen" og jeg håber på mange indlæg med tekst og billeder. Næste deadline er den 15, maj 2014 til Nyhedsbrev nr. 8. Tak for samarbejde og gode ideer. Materiale sendes til: roessing@mail.dk .

På bestyrelsens vegne Mette Lise Rössing